

PSYCHOLOGIE

ERASMUS SCHOOL OF SOCIAL
AND BEHAVIOURAL SCIENCES

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0636

© 2018 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING PSYCHOLOGIE EN DE MASTEROPLEIDING PSYCHOLOGY VAN DE ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	6
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	10
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	13
BIJLAGEN	27
BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER.....	29
BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES.....	32
BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	34
BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA	35
BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	38

Dit rapport is vastgesteld op 6 september 2018

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING PSYCHOLOGIE EN DE MASTEROPLEIDING PSYCHOLOGY VAN DE ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2016).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Bacheloropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	56604
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Klinische psychologie Arbeids- en organisatiepsychologie Onderwijs- en Ontwikkelingspsychologie Brein en Cognitie
Locatie(s):	Rotterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Masteropleiding Psychology

Naam van de opleiding:	Psychology
CROHO-nummer:	66604
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Clinical Psychology Clinical Child & Adolescent Psychology Organizational Psychology Brain and Cognition Human Learning and Performance
Locatie(s):	Rotterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Psychologie aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences van de Erasmus Universiteit Rotterdam vond plaats op 22 en 23 mei 2018.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Erasmus Universiteit Rotterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 26 oktober 2017 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Psychologie en de masteropleiding Psychology beoordeelde bestond uit:

- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. K. (Klaas) Sijtsma, hoogleraar Methods and Techniques of Psychological Research aan Tilburg University;
- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- Prof. dr. C.P.M. (Cees) van der Vleuten, Hoogleraar Onderwijskunde en Wetenschappelijk Directeur van de School of Health Professions Education aan de Faculty of Health, Medicine and Life Sciences aan Maastricht University;
- A.M. (Anna) van Oosterzee, research masterstudente in Cognitive and Clinical Neuroscience aan Maastricht University [studentlid].

Het panel werd ondersteund door dr. E. (Erwin) van Rijswoud, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

Vorbereidingen op clusterniveau

In de periode van december 2017 tot en met juli 2018 is het visitatiecluster Psychologie volgens het NVAO kader (2016) beoordeeld. Het cluster bestaat uit 26 te beoordelen opleidingen aan 11 universiteiten. Op basis van voordrachten van de betrokken opleidingen zijn panelleden geselecteerd en uitgenodigd. Vanwege de beperkingen in beschikbaarheid, conflicten met onafhankelijkheid en de hoeveelheid opleidingen die beoordeeld moesten worden, verschilden de panels en voorzitters van elkaar. De panels voor de verschillende opleidingen zijn voorgelegd aan de NVAO, die met de voorgestelde panels heeft ingestemd.

Het voltallige panel bestond uit de hieronder genoemde deskundigen:

- Prof. dr. J.M.A. (Marianne) Riksen-Walraven, emeritus hoogleraar Ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen [voorzitter];
- Prof. dr. W.J. (Willem) Heiser, hoogleraar Datatheorie en hoogleraar Statistische Consultatie aan de Universiteit Leiden [voorzitter];
- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. M. H. (Marius) van Dijke, hoogleraar Behavioural Ethics bij de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Prof. Dr. P.M.G. (Paul) Emmelkamp, hoogleraar Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam, HSK en hoofdopleider van de GZ-opleiding Cure & Care Development;
- Dr. W.A. (Winnie) Gebhardt, universitair hoofddocent in Health Psychology aan de Universiteit Leiden;
- Prof. dr. P.E.H.M. (Peter) Muris, hoogleraar Klinische psychologie en ontwikkelingspsychopathologie, Faculteit der Psychologie en Neurocognitie (FPN) aan de Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. J.M. (Jules) Pieters, emeritus hoogleraar Toegepaste Psychologie met bijzondere aandacht voor leren en instructie, aan de Universiteit Twente;
- Prof. dr. W.B. (Wilmar) Schaufeli, hoogleraar A&O Psychologie aan de Universiteit Utrecht en onderzoekshoogleraar aan de KU Leuven;
- Prof. dr. K. (Klaas) Sijtsma, hoogleraar Methods and Techniques of Psychological Research aan Tilburg University;

- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- Prof. dr. C.P.M. (Cees) van der Vleuten, Hoogleraar Onderwijskunde en Wetenschappelijk Directeur van de School of Health Professions Education aan de Faculty of Health, Medicine and Life Sciences aan Maastricht University;
- A.M. (Anna) van Oosterzee, research masterstudente in Cognitive and Clinical Neuroscience aan Maastricht University [studentlid];
- R. (Robin) Siemann, bachelorstudent Psychologie aan de Universiteit Utrecht [studentlid];
- S. (Sarah) Stolwijk, masterstudent Ethics of Education en Arbeids-, Organisatie en Personeelspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen [studentlid];
- M. (Margit) van der Werff, bachelorstudent Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen [studentlid].

Secretarissen voor de diverse bezoeken waren dr. J. (Jetje) de Groof, drs. E.G.M. (Mariette) Huisjes, en dr. E. (Erwin) van Rijswoud (tevens projectleider).

Op 2 november 2017 zijn de voorzitters getraind en is met hen de visitatieopdracht, het beoordelingskader en de werkwijze besproken. Op 3 november 2017 is een startvergadering gehouden met de voorzitters, panelleden en secretarissen. Daarin is de opdracht aan het visitatiepanel, de werkwijze voor de hele visitatie en de werkwijze per bezoek besproken; tevens is het beoordelingskader doorgenomen en is afgesproken om na de eerste zes en laatste vijf visitatiebezoeken met de voorzitters, vicevoorzitters en de secretarissen een ijkingsoverleg te houden. Met een panellid dat niet aanwezig kon zijn bij de startvergadering is dit op een later moment herhaald.

Visitaties en rapporten

Ter voorbereiding op de visitatie heeft iedere opleiding een zelfevaluatie-rapport geschreven. Daarnaast is door de opleiding een passend aantal eindwerken (afhankelijk van het aantal te beoordelen opleidingen) en de beoordelingsformulieren ter beschikking gesteld, alsook de cursusdossiers van geselecteerde vakken. In overleg met de voorzitter heeft de secretaris een afgewogen selectie van de eindwerken gemaakt uit het overzicht van afstudeerders van de laatste twee volledige academische jaren. Voorafgaand aan het bezoek hebben de panelleden hun vragen en kritische lezingen van dit materiaal met elkaar gedeeld en de gesprekken voorbereid.

Bezoek

De secretaris heeft in vooroverleg met de opleiding een bezoekprogramma opgesteld, waarbij de opleiding zelf verantwoordelijk was voor de selectie van de gesprekspartners. Tijdens het meerdaagse visitatiebezoek is gesproken met de inhoudelijk en formeel verantwoordelijken voor de opleiding(en), studenten, alumni, docenten, de Opleidingscommissie en de Examencommissie. In de meeste gevallen is ook een open spreekuur gehouden, waar in enkele gevallen gebruik van is gemaakt. Met alle opleidingen is ook een ontwikkelgesprek gehouden, waarbij de opleiding de regie had over de gespreksonderwerpen, en zelf verantwoordelijk was voor de gespreksleiding en verslaglegging. Sommige opleidingen opteerden ervoor om het ontwikkelgesprek als laatste formele onderdeel van het visitatiebezoek te houden (voor de mondelinge terugkoppeling). Anderen wilden het ontwikkelgesprek graag los van de visitatiegesprekken houden, en hebben deze op een later moment (de volgende dag of enkele weken later) gehouden. Iedere opleiding kon het ontwikkelgesprek derhalve op een voor haar zo gunstige mogelijke manier inrichten.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Na collegiale toetsing stuurde hij het rapport naar de panelleden. Hun commentaar is door de secretaris verwerkt en na akkoord van het panel stuurde de projectleider het rapport naar de faculteit, met het verzoek om eventuele feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van de faculteit op het conceptrapport is voorgelegd aan de panelleden en waar nodig heeft de secretaris in overleg met de voorzitter het

rapport aangepast. Vervolgens is het rapport vastgesteld en toegestuurd aan het college van bestuur van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Ijking en kwaliteitsborging

Vanwege de hoeveelheid te beoordelen opleidingen, de verschillen in panelsamenstelling en de verschillende voorzitters, is expliciet aandacht besteed aan het borgen van de kwaliteit en consistentie van de oordelen. Zo zijn de drie voorzitters gelijktijdig getraind door twee QANU projectleiders, en hebben de drie secretarissen (waarvan één tevens verantwoordelijk projectleider was) nauw contact onderhouden over de visitaties. Verder sloot de projectleider bij iedere visitatie aan op het moment dat het panel de voorlopige bevindingen ging opstellen. Zo konden de oordelen tussen de visitaties en de verschillende panels steeds worden vergeleken en geijkt.

Bij de visitaties waarbij een voorzitter voor het eerst deze rol op zich nam, was de voorzitter van de voorgaande visitatie de vicevoorzitter. Zodoende konden de werkwijze en beoordelingswijze van de verschillende panels en voorzitters goed op elkaar worden afgestemd en geijkt. Daarnaast heeft het panel twee ijkingsoverleggen gepland, waar de voorzitters, vicevoorzitters, secretarissen en de projectleider aan deelnamen. Het eerste ijkingsoverleg betrof de visitaties aan de RU, UU, MU, OU, UvA en VU; het tweede ijkingsoverleg de RUG, EUR, LEI, TIU en de UT. De basis voor het ijken was het gezamenlijk vaststellen dat de basiskwaliteit van het Nederlandse psychologieonderwijs vanuit een internationaal perspectief wordt beoordeeld. Bij het ijken zijn de voorlopige oordelen van de betrokken opleidingen per standaard besproken en vastgesteld.

Vorbereiding van de visitatie

Op 21 november 2017 hebben de projectleider en de secretaris een voorbezoek afgelegd, waarbij met de verantwoordelijken voor de opleiding praktische zaken en het door de projectleider opgestelde conceptprogramma voor het visitatiebezoek zijn besproken. Het definitieve bezoekprogramma is opgenomen als bijlage 4.

Voorafgaand aan het bezoek bestudeerde het panel de zelfevaluatie van de opleiding. Ook is het door QANU opgestelde visitatierapport van de opleiding over 2012 aan het panel ter beschikking gesteld. De opmerkingen die elk van de panelleden bij de zelfevaluatie had zijn onderling gedeeld en besproken. Zij vormden een leidraad voor de gesprekken tijdens de visitatie.

Uit de lijst met eindwerken over de studie jaren 2015-2016 en 2016-2017 heeft het panel een selectie gemaakt 15 eindwerken voor de bachelor en 15 eindwerken voor de master. De selectie was evenwichtig verspreid over de afstudeerrichtingen en met een zo breed mogelijk spreiding in cijfers. De eindwerken gecombineerd met de beoordelingsformulieren zijn voor de visitatie elk door een van de panelleden bestudeerd.

Bezoek

Tijdens het bezoek sprak het panel met studenten, docenten, inhoudelijk en formeel verantwoordelijken, alumni en leden van de opleidings- en Examencommissie. Aan de opleiding was verzocht representatieve gesprekspartners te selecteren. Een overzicht van alle delegaties werd vooraf ter instemming voorgelegd aan het visitatiepanel. Studenten en docenten is de mogelijkheid geboden om informeel met het panel te spreken tijdens een open spreekuur. Van die gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptraapport op basis van de bevindingen van het panel. Na collegiale toetsing stuurde hij het rapport naar de panelleden. Hun commentaar is door de secretaris verwerkt en na akkoord van het panel stuurde de projectleider het rapport naar het bestuur van de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences van de Erasmus Universiteit Rotterdam, met het verzoek om eventuele feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptraapport is voorgelegd aan de panelleden en waar nodig heeft de secretaris in overleg met de voorzitter het

rapport aangepast. Vervolgens is het rapport vastgesteld en toegestuurd aan het college van bestuur van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een Associate Degree-programma, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit en vertoont tekortkomingen op meer aspecten.

Voldoende

De opleiding voldoet over de volle breedte van de standaard aan de basiskwaliteit.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Standaard 1

Het profiel van de opleidingen is duidelijk: Rotterdamse bachelor- en masterstudenten worden opgeleid tot kritische wereldburgers, en via PGO wordt daaraan bijgedragen. PGO is duidelijk vertaald in een onderwijsmodel, en een grote kracht van de opleidingen is dat onderzoek naar PGO en onderwijs op dit vlak nauw verweven zijn met het onderwijsmodel. Zo zijn in beide opleidingen kennis en vaardigheden, alsook de oriëntatie op wetenschappelijke kennis, goed ingebed.

Het panel juicht het toe dat er een werkgroep werd ingesteld om de eindtermen voor beide opleidingen te herzien, zodat deze beter aansluiten bij de steeds internationalere studentpopulatie en het werkveld van de afgestudeerde psycholoog. Het panel adviseert om, naast deze werkgroep, een Raad van Advies aan te stellen die doorlopend als sparring partner van de opleidingen kan functioneren, en kan adviseren over mogelijke aanpassingen in de opleidingsprofielen en specialisaties.

Bacheloropleiding

De huidige eindtermen van de opleiding voldoen qua beoogd eindniveau en oriëntatie aan wat er van een bacheloropleiding in de psychologie verwacht mag worden. De herziene eindtermen worden door het panel verwelkomd, en het feit dat deze aan de hand van de Dublin descriptors zijn verwoord, is een waardevolle verbetering, bijvoorbeeld omdat vaardigheden duidelijker onderscheiden worden als eindterm. Zowel de bestaande als de herziene eindtermen passen volgens het panel binnen het domeinspecifieke referentiekader.

Masteropleiding

Voor de mastereindtermen geldt hetzelfde als voor de bacheloreindtermen. De huidige eindtermen van de opleiding voldoen qua beoogd eindniveau en oriëntatie aan wat er van een masteropleiding in de psychologie verwacht mag worden. De herziene eindtermen worden door het panel verwelkomd, en het feit dat deze aan de hand van de Dublin descriptors zijn verwoord, is een waardevolle verbetering. Deze eindtermen (bestaande en herziene) passen eveneens in het domeinspecifieke referentiekader.

Standaard 2

Bacheloropleiding

De bacheloropleiding psychologie aan de EUR biedt een duidelijk en goed doordacht curriculum, waar studenten via het PGO onderwijsmodel goede ondersteuning krijgen om de eindtermen te behalen. In de eerste twee jaren wordt de basis gelegd, waarna studenten zich verbreden en specialiseren. Zo wordt een voorschot genomen op de specialisaties in de master. Door in het blokkensysteem kennis en vaardigheidsvakken te combineren en deze ook in toenemende moeilijkheidsgraad en complexiteit te laten terugkomen, zijn er duidelijke en constructieve leerlijnen. Met 'scaffolding' neemt het aantal contacturen geleidelijk af, en nemen de leervaardigheden van studenten toe.

Het panel heeft gezien dat dit ontwerp van het curriculum goed werkt. Een aandachtspunt daarbij is dat de twee studentenpopulaties (de Nederlandstalige en de internationale track) meer dan nu het geval is zouden mogen mengen. Studenten, stafleden en het opleidingsmanagement zijn het daarmee eens, en laatstgenoemde zijn al bezig met het ontwikkelen van plannen om dat te stimuleren.

De opleiding leidt studenten door het beleid van "Nominaal is normaal" zodanig door het eerste jaar, dat ze zonder achterstand aan het tweede jaar beginnen. Studenten kunnen dan de opleiding psychologie combineren met extra curriculaire activiteiten of een tweede bacheloropleiding, die bijdragen aan een breder profiel van de afgestudeerde. Naast een andere bacheloropleiding

(bijvoorbeeld een double degree met wijsbegeerte) kunnen geselecteerde studenten ook een traject als onderzoekstrainee of een honoursprogramma volgen. Het panel ziet dat naast het inhoudelijk coherente programma studenten ook in brede zin gestimuleerd worden zich te ontwikkelen, en concludeert dat hiermee een stimulerende en rijke onderwijsleeromgeving wordt geschapen.

Masteropleiding

De masteropleiding psychologie zit volgens het panel goed doordacht in elkaar. PGO wordt nog steeds toegepast, maar wordt naar gelang de eindtermen flexibel ingezet. Een sterk punt van de masteropleiding is dat het studenten enerzijds goed inleedt in de diverse specialisaties, en anderzijds hen de mogelijkheden geeft om zich meer richting onderzoek of de klinische praktijk te ontwikkelen. Wel mogen bij de klinische specialisaties er meer koppelingen tussen de theorie en praktijk worden gecreëerd. Zo kunnen studenten de stage als onderzoeksproject inrichten of als klinische praktijkstage. Een landelijk probleem dat de stages doorgaans langer worden gelopen dan strikt noodzakelijk is, wordt in Rotterdam op een slimme manier ondervangen: studenten mogen langer stage lopen, in de vorm van een overeenkomst tussen hen en de stagebieder, maar voor de opleiding ronden ze de stage af wanneer ze de termijn van 12 EC (of 19 EC voor een GZ stage) hebben voltooid. Zo wordt gegarandeerd dat de begeleidingstijd effectief wordt ingezet en het stagedeel voor de opleiding tijdig wordt afgerond.

Docententeam

Het docententeam bestaat enerzijds uit leden van de vaste staf, en anderzijds uit tutores die specifiek zijn aangesteld om de PGO-onderwijsgroepen te draaien. Hoewel er duidelijk kaders zijn waarbinnen het onderwijs ingevuld wordt, ervaren de docenten en tutores veel eigenaarschap en laten ze enthousiasme zien. De doordachte bachelor- en mastercurricula zijn daardoor niet alleen op papier goed, maar in de praktijk ook uitgevoerd en ingevuld door gemotiveerde en competente docenten en tutores. Studenten ervaren hen als benaderbaar en goed.

Een aanzienlijk deel van de docenten heeft vrijstelling voor de BKO. Wel hebben alle docenten een speciale training gehad om als tutor in het PGO model te mogen optreden. Mede door het enthousiasme van de studenten over hun docenten acht het panel de docenten een stimulerend onderdeel van de onderwijsleeromgeving.

Kwaliteitszorg

De opleidingen beschikken over een taakbewuste opleidingscommissie, die haar taak consciëntieus uitvoert en daarbij actief docenten of het opleidingsmanagement opzoekt wanneer er problemen zijn. De OC kan naar eigen zeggen haar taken goed uitvoeren, al vergt de communicatie met het management wat aandacht.

Al met al beschikken de opleidingen over een goed doordacht curriculum met een duidelijk management enerzijds en veel eigenaarschap en enthousiasme bij de docenten anderzijds. Studenten worden gestimuleerd zich inhoudelijk in de psychologie maar ook in de breedte te ontwikkelen. Dit alles wordt uitgevoerd volgens het PGO-model, waartoe er goede voorzieningen zijn, en dat kan voortbouwen op – ten dele eigen – onderzoek. Er zijn wat verbeterpunten die aandacht behoeven, zoals het aandeel BKO's, de inhoudelijk oriëntatie op internationalisering en het bouwen van een 'community' van internationale en Nederlandse studenten. Gelet op de zeer positieve beoordeling door studenten van de onderwijzende staf en de positieve oordelen van de alumni over hun opleiding, beoordeelt het panel de beide opleidingen als 'goed'.

Standaard 3

De opleidingen beschikken over een degelijk toetsbeleid, en op basis van de gesprekken en documentatie die het panel gezien heeft, kan geconcludeerd worden dat de toetsing in dienst staat van het leerproces van de studenten. Ook waarborgen de examencommissie en de daaronder ressorterende toetscommissie een betrouwbaar en transparant systeem van toetsing, specifiek rondom compensatoir toetsen.

Evenwel heeft het panel een aantal zaken die ze ter advies of overweging aan de opleidingen mee wenst te geven. Zo zijn er wat vragen te stellen bij de wijze waarop compensatoir toetsen is ingericht. Met name voor statistiek geldt dat niet alleen het panel, maar ook sommige docenten en studenten, van mening zijn dat hier de compensatiemogelijkheden verfijning behoeven. Nu bestaat er de theoretische route dat een student alle kennis- en vaardigheidsblokken op het gebied van de statistiek compenseert, wat voor een belangrijk steunvak onwenselijk is. Ook zou statistiek meer geoperationaliseerd mogen worden op de beoordelingsformulieren. Daarnaast adviseert het panel meer aandacht te besteden voor de formatieve kant van de toetsing op professioneel gedrag, en het beoordelingsformulier daar ook op aan te passen.

De examencommissie voldoet volgens het panel aan haar wettelijke taken. Tegelijkertijd ziet het panel dat de examencommissie ambitieus is en doelen stelt om haar werk nog beter te kunnen doen. Het panel steunt de EC in deze ambities, en hoopt dat de EC de mogelijkheden krijgt deze te realiseren.

Standaard 4

Het panel meent dat beide opleidingen wat betreft Standaard 4 ruimschoots voldoen aan de gestelde eisen. De kansen op de arbeidsmarkt zijn goed, groter dan gemiddeld in Nederland voor een opleiding psychologie. De bachelorstudenten stromen goed door naar masteropleidingen in Rotterdam en elders. De theses zijn van een goed niveau en zouden ook internationaal een goed figuur slaan. De bestudeerde mastertheses laten duidelijk zien dat de opleiding bereikt wat zij beoogt.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Psychologie

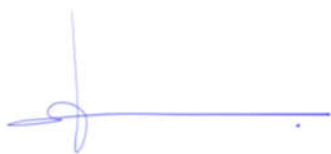
Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	goed
Algemeen eindoordeel	goed

Masteropleiding Psychology

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	goed
Algemeen eindoordeel	goed

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 september 2018

Prof. dr. René van Hezewijk

Dr. Erwin van Rijswoud

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Context

De bachelor- en masteropleiding psychologie maken onderdeel uit van de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences (ESSB). Deze opleidingen maken sinds drie jaar onderdeel uit van het Department of Psychology, Education and Child Studies (DPECS). Dit departement is voortgekomen uit een fusie van het Instituut voor Psychologie en het Instituut voor Pedagogische Wetenschappen. Vanaf 2014 wordt een Engelstalige track in de bachelor aangeboden, welke inhoudelijk identiek is aan de Nederlandstalige variant. Daarmee heeft de opleiding een bron van internationale studenten weten aan te boren, maar ook trekt de Engelstalige variant Nederlandse studenten. In dit rapport worden beiden tracks als één beschouwd, tenzij anders is aangegeven.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Een kenmerkend onderdeel van de Rotterdamse psychologieopleidingen is het Probleemgestuurd onderwijs (PGO), dat studenten beoogt op te leiden tot kritische wereldburgers. In dit onderwijsmodel gaan de studenten zelf actief aan de slag met het zoeken en verwerken van kennis en informatie rondom specifieke vraagstukken uit de psychologie. PGO is gebaseerd op de inzichten dat lerenden het beste kunnen voortbouwen op eerder verworven kennis, en dat deze nieuwe kennis het beste in een betekenisvolle context wordt verworven. Het panel is onder de indruk van deze consistente vertaling van PGO naar de Rotterdamse opleidingen. Met interesse heeft het panel verder kennis genomen van het onderzoek dat naar het eigen PGO-onderwijs wordt gedaan. Bestaande inzichten worden zo gestaafd, en nieuwe ontwikkeld en voorzien van evidentie. Met het aanbieden van een onderwijskundige track in de masteropleiding (Human Learning & Performance), waarin de bevindingen van het onderwijskundig onderzoek vertaald worden in onderwijs, is de cirkel rond. De opleidingen hebben naar mening van het panel zo een consistent, goed doordacht en evidence-informed onderwijsprofiel, dat ook vertaald wordt in passende curricula.

De eindtermen van beide opleidingen zijn al een aantal jaren niet gewijzigd. Desalniettemin heeft het opleidingsmanagement besloten een werkgroep in te stellen om de eindtermen te herzien. In het zelfevaluatie-rapport worden daarvoor onder meer de volgende redenen gegeven: de huidige eindtermen zijn niet beschreven aan de hand van de Dublin-descriptoren, en op dit punt wijken de psychologieopleidingen af van de rest van de Faculteit. Wel is in het zelfevaluatie-rapport (ZER) beargumenteerd dat de eindtermen in principe aansluiten bij de categorieën van de Dublin-descriptoren. Daarnaast is er de vraag of de eindtermen niet meer gericht kunnen zijn op internationale en interculturele vaardigheden, zeker nu de bacheloropleiding een internationale track heeft. Tot slot kan de werkgroep de eindtermen beter afstemmen op het beroepenveld. Het panel heeft kennis kunnen nemen van het conceptplan voor de nieuwe eindtermen. Het panel meende dat de herziene eindtermen de aansluiting bij vakgebied, werkveld en internationale aspecten goed

verwoorden. In de daarbij horende matrix wordt duidelijk gemaakt hoe in elk van de bachelor- en masterblokken de eindtermen tot uitdrukking komen, en hoe in deze onderdelen gelijkmatig een toenemende ontwikkeling zal worden gerealiseerd. Uit de toelichting tijdens het visitatiebezoek is gebleken dat de internationale dimensie zich in de masterfase hoofdzakelijk richt op het communiceren met internationale vakgenoten, terwijl die zich in de bachelorfase richt op mensen met verschillende culturele, sociaaleconomische en nationale achtergronden. Het panel waardeert de inspanningen op dit vlak, die verwoord zijn in een conceptplan voor nieuwe eindtermen voor het academisch jaar 2018-19.

Bacheloropleiding

In de ZER is beargumenteerd dat er een expliciete koppeling is gemaakt met het Domeinspecifieke referentiekader, zoals aandacht voor de belangrijkste deelgebieden van de psychologie (eindtermen 1 en 2); inleidingen in de steungebieden van de psychologie (eindtermen 4, 5 en 10); onderwijs en oefening in de methoden van het psychologisch onderzoek (eindtermen 5 en 9), en in de methoden van de beroepspraktijk (eindtermen 6 en 7); globale kennis van de toepassingsgebieden (eindterm 3); en een bachelorthese (eindterm 9). Omdat er in de bachelor al wordt gestart met specialisaties, is in eindterm 8 ook verwoord dat studenten kennis en inzicht hebben in een deelgebied, te weten Arbeids- en organisatiepsychologie, Klinische psychologie, Onderwijs- en ontwikkelingspsychologie, of Brein en cognitie.

De nieuwe eindtermen, die naar verwachting in academisch jaar 2018-19 in de OER zullen zijn bekrachtigd, specificeren veel van de eindtermen aan de hand van de Dublin descriptoren. Het panel acht de bestaande eindtermen van voldoende niveau en constateert dat deze een duidelijke oriëntatie hebben en aansluiten bij het Domeinspecifieke referentiekader. Het panel concludeert dat de nieuwe eindtermen preciezer definiëren wat van een bachelor psychologie verwacht wordt. Ook sluiten de nieuwe eindtermen beter aan bij het onderwijsmodel van probleemgestuurd onderwijs, hetgeen een winst is.

Masteropleiding

Voor de masteropleiding geldt eveneens dat de eindtermen volgens het panel voldoende aansluiten bij het Domeinspecifieke referentiekader, en het niveau van de opleiding goed beschrijven. Net als de bachelor eindtermen zijn deze ook herzien, en heeft het panel de concept-eindtermen voor 2018-19 kunnen bestuderen. De huidige eindtermen voldoen qua niveau en oriëntatie, maar zijn tegelijkertijd enigszins algemeen van aard. De nieuw geformuleerde eindtermen zijn, wat het panel betreft, inhoudelijk rijker en door de koppeling aan de Dublin descriptoren specifiekere wat betreft de verworven kennis en vaardigheden.

Een aspect waarover het panel van gedachten heeft gewisseld met het opleidingsmanagement, is het profiel van de masteropleiding. Momenteel zijn er binnen de masteropleiding de volgende specialisaties: Klinische Psychologie (K), Klinische Kinder- en Jeugdpsychologie (KK&J), Positive Organizational Psychology (POP), Human Learning & Performance (HLP) en Brain & Cognition (B&C). Sinds het academisch jaar 2010-2011 staan de laatste drie genoemde programma's ook open voor internationale masterstudenten en sinds 2016 staat ook de klinische variant die gericht is op onderzoek open voor internationale masterstudenten. Het is het panel opgevallen dat na de bacheloropleiding er relatief meer studenten van de EUR naar andere universiteiten gaan voor een masteropleiding, dan dat er naar de EUR komen. Dat heeft, zo begreep het panel uit de gesprekken, hoofdzakelijk te maken met de mogelijkheden om elders uit meer (aantrekkelijke) masterspecialisaties te kunnen kiezen. Binnen de opleiding is men zich al gaan afvragen of er, naast of in plaats van de huidige vijf specialisaties, niet andere specialisaties ontwikkeld kunnen worden. Ook is de ontwikkeling van een eigen research master *From lab to society and back* besproken. Er is al een bottom-up inventarisatie gemaakt van mogelijk nieuwe afstudeerrichtingen. Het panel adviseert hierbij om dit proces voort te zetten, en daarbij ook kritische inbreng van buiten in te brengen en te onderzoeken of een of meer voor Nederland unieke mastervarianten kunnen worden gevonden. Los van de keuzes van de specialisaties is het voor de kwaliteit ervan van belang dat er

voldoende expertise binnen het departement aanwezig is om de specialisaties inhoudelijk te kunnen voeren.

Zoals de opleidingen in het zelfevalautierapport zelf ook duidelijk maken, is de aansluiting met het beroepenveld nog een aandachtspunt. Deze verloopt momenteel hoofdzakelijk via de stafleden, die een dubbele aanstelling hebben bij de EUR en in het werkveld van de psychologie. De eerder genoemde werkgroep, die zich buigt over de herziening van de eindtermen, zal ook aandacht besteden aan de aansluiting op het beroepenveld en deze proberen te versterken. Het panel vindt het goed dat hier echter ook directe inbreng van het werkveld gegeven kan worden, en adviseert een Raad van Advies in te stellen, bestaande uit vertegenwoordigers van het gedifferentieerde werkveld van EUR alumni. Deze raad kan de opleidingen blijvend adviseren over huidige en toekomstige vraagstukken, zoals de internationaliseringsagenda, profielen van de opleidingen (inclusief de masterspecialisaties) en de aansluiting op het beroepenveld.

Overwegingen

Het profiel van de opleidingen is duidelijk: Rotterdamse bachelor- en masterstudenten worden opgeleid tot kritische wereldburgers, en via PGO wordt daaraan bijgedragen. PGO is duidelijk vertaald in een onderwijsmodel, en een grote kracht van de opleidingen is dat onderzoek naar PGO en onderwijs op dit vlak nauw verweven zijn met het onderwijsmodel. Zo zijn in beide opleidingen kennis en vaardigheden, alsook de oriëntatie op wetenschappelijke kennis, goed ingebed.

Het panel juicht het toe dat er een werkgroep werd ingesteld om de eindtermen voor beide opleidingen te herzien, zodat deze beter aansluiten bij de steeds internationalere studentpopulatie en het werkveld van de afgestudeerde psycholoog. Het panel adviseert om, naast deze werkgroep, een Raad van Advies aan te stellen die doorlopend als sparring partner van de opleidingen kan functioneren, en kan adviseren over mogelijke aanpassingen in de opleidingsprofielen en specialisaties.

Bacheloropleiding

De huidige eindtermen van de opleiding voldoen qua beoogd eindniveau en oriëntatie aan wat er van een bacheloropleiding in de psychologie verwacht mag worden. De herziene eindtermen worden door het panel verwelkomd, en het feit dat deze aan de hand van de Dublin descriptors zijn verwoord, is een waardevolle verbetering, bijvoorbeeld omdat vaardigheden duidelijker onderscheiden worden als eindterm. Zowel de bestaande als de herziene eindtermen passen volgens het panel binnen het domeinspecifieke referentiekader.

Masteropleiding

Voor de mastereindtermen geldt hetzelfde als voor de bacheloreindtermen. De huidige eindtermen van de opleiding voldoen qua beoogd eindniveau en oriëntatie aan wat er van een masteropleiding in de psychologie verwacht mag worden. De herziene eindtermen worden door het panel verwelkomd, en het feit dat deze aan de hand van de Dublin descriptors zijn verwoord, is een waardevolle verbetering. Deze eindtermen (bestaande en herziene) passen eveneens in het domeinspecifieke referentiekader.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Masteropleiding Psychology: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (student-centred).

Bevindingen

Bacheloropleiding

Het onderwijs in de bacheloropleiding is ingericht volgens een blokkensysteem: studenten volgen steeds één kennisinhoudelijk vak van 5 EC, en combineren dat met een bijpassend vaardighedenpak van 2,5 EC. Er zijn acht van dergelijke vijfweekse cursussen per jaar. Zo is bijvoorbeeld het kennisvak *Biologische psychologie: Het menselijk lichaam* gekoppeld aan het vaardighedenpak *Neuropsychologische diagnostiek*. Op deze wijze worden de eerste twee bachelorjaren ingericht als een basiscurriculum. De nadruk ligt hierbij op het verwerven van brede kennis en vaardigheden in het eerste jaar, om daar in het tweede jaar op voort te borduren.

In het derde jaar beginnen studenten met een minor van 15 EC en een keuzevak (5 EC), of met een uitwisselingsperiode (doorgaans 15-20 EC) in het buitenland. Dit is de keuzeruimte binnen het curriculum. Daarna wordt er, in het verdiepende deel, al richting de masterspecialisaties gewerkt: het vierde, vijfde en zesde blok van het derde bachelorjaar volgen studenten kennisinhoudelijke vakken en practica in één van de vijf specialisaties: Positieve organisatiepsychologie, Klinische (kinder- en jeugd)psychologie (2 masterspecialisaties), Human Learning & Performance, of Brein & Cognitie. Vanwege dit door de opleiding genoemde 'voorsorteertraject' kunnen studenten meer tijd aan de stage en verdieping in het vakgebied besteden. Het laatste onderdeel van de bacheloropleiding is de thesis. Dit was tot voor kort een thesis van 5 weken, maar deze bestaat sinds enkele jaren uit 10 weken (16 EC). Een overzicht van het hele curriculum is opgenomen in bijlage 3.

Vanwege de grotere omvang van de thesis is de aard van de thesis ook veranderd. Voorheen was de tijd (te) beperkt voor het uitvoeren van een empirisch onderzoek, en voerden studenten veelal een literatuurstudie uit. Met de toename van omvang is het uitvoeren van beperkt empirisch onderzoek een goed alternatief geworden om de opleiding af te ronden. Het was het panel inderdaad opgevallen dat de aard van de bestudeerde eindwerken verschilde, en de toelichting die tijdens het locatiebezoek is gegeven verhelderde in deze zin veel.

Studenten kunnen op twee manieren een onderwerp voor de thesis kiezen: inschrijven op een lijst van thema's, of via een daarvoor bestemd keuzevak zelf een thema uitwerken en dat voorleggen aan de thesiscoördinator. De eerste route wordt het meest gevolgd, maar daar doet zich ook een probleem voor: omdat de website waarmee studenten zich inschrijven snel overbelast is, is het voor studenten vaak lastig om een onderwerp van voorkeur te vinden. Het panel heeft gehoord dat studenten het demotiverend vinden om aan een onderwerp te werken dat niet hun voorkeur geniet, en daarom vraagt het panel aandacht voor dit probleem.

Het methoden- en techniekonderwijs komt op twee manieren in dit curriculum naar voren: enerzijds als afzonderlijke kennis- en vaardigheden vakken, anderzijds ook als onderdelen van de overige cursussen. Zo is statistiek onderwerp van twee keer twee aan elkaar gekoppelde kennis- en vaardigheidsvakken, maar komt het ook terug in andere vakken als geïntegreerd onderdeel van de opdrachten.

PGO wordt in de eerste drie jaren actief ingezet als onderwijsvorm. In PGO onderwijsgroepen worden onder begeleiding van een tutor problemen uit de leerstof uitgewerkt, en moeten studenten zelf de leerstof verwerven en verwerken. Daarbij heeft de opleiding de beschikking over een goed uitgerust studielandschap, dat het panel ook heeft kunnen bezoeken. Er zijn studenten die gebruik maken van bestaande samenvattingen, en dit wijkt af van de filosofie van PGO. De tutor (een staf lid of speciaal daarvoor aangesteld medewerker) wordt getraind in PGO en het tutoeren, en treedt hiertegen op, bijvoorbeeld door de literatuur regelmatig te wijzigen, en studenten ook te bevragen op hun kennis van de stof. Sociale controle door medestudenten werkt in dit opzicht ook goed, al blijven er studenten die 'er doorheen fietsen'. De tutoeren en blokcoördinatoren hebben minstens wekelijks overleg over de voortgang van de onderwijsgroepen, en bewaken zo de kwaliteit van het onderwijs. Het panel vraagt aandacht voor het feit dat er naar ervaring van de studenten toch nog 'luie' studenten zijn, die meeliften op het werk van anderen, of samenvattingen van het internet gebruiken in plaats van zelf aan het werk te gaan. Hoewel het naar indruk van het panel incidenten betrof, is dit toch een punt dat demotiverend kan werken voor studenten die wél actief zijn en betrokkenheid tonen. De opleiding zou de leden van de werkgroepen kunnen stimuleren om kritisch met "freeriders" om te gaan.

Van het eerste naar het derde bachelorjaar neemt het aantal contacturen geleidelijk af van gemiddeld 13,1 naar 5,5 uur per week. Aanvankelijk had het panel hier wat zorgen over, maar uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek is gebleken dat dit een bewuste strategie binnen PGO is: 'scaffolding'. In het begin worden studenten intensief begeleid. Naarmate ze in hun studie vorderen, leren ze door PGO zelfstandiger te werken, en kunnen ze ook meer op eigen initiatief docenten, tutoeren of medestudenten raadplegen. De combinatie van 'scaffolding' en PGO stimuleert dus de leer- en studievastigheden van studenten in sterke mate, en het panel heeft hier waardering voor.

De afgelopen jaren is het aantal bachelorstudenten dat met de opleiding begint, gestegen van 242 in 2011 naar 439 in 2016, en deze groei lijkt zich voort te zetten. Het panel heeft met het opleidingsmanagement gesproken over de houdbaarheid van het kleinschalige PGO bij deze groeiende aantallen. Hoewel het voor de opleiding op zich geen probleem is om met meer tutoeren en aanverwante maatregelen de groei op te vangen, is het streven om de groei toch af te remmen, bijvoorbeeld omdat het overleg tussen stafleden en tutoeren makkelijker is bij een kleinere opleiding. Het opleidingsmanagement heeft het punt van groei goed in het vizier, en deelt de mening van het panel dat de kwaliteit van het onderwijs niet onder de kwantiteit van studenten mag lijden.

Sinds 2014 biedt de Erasmus Universiteit ook een Engelstalige variant van de opleiding aan, de zogenoemde *International Bachelor of Psychology*. Het onderwijs is inhoudelijk identiek aan de Nederlandstalige track. De hoorcolleges worden in het Engels gehouden en de onderwijsgroepbijeenkomsten in het Nederlands of het Engels. Zodoende staat het onderwijs ook open voor uitwisselingsstudenten. Hoewel de Engelstalige variant (waar ook behoorlijk wat Nederlandse studenten instromen) en de Nederlandstalige variant een deel van het onderwijs gezamenlijk volgen, blijft de interactie tussen beide groepen studenten beperkt, en is er niet echt sprake van een 'international classroom'. Met name de studenten die uit het buitenland komen, vinden dat jammer omdat ze meer inmenging hadden verwacht. De opleiding en faculteit hebben dit probleem zelf ook in het vizier, en werken daar op verschillende manieren aan. De pas aangetreden decaan heeft internationalisering tot een facultair speerpunt gemaakt, en in het onderwijs wordt er ook meer aandacht aan besteedt. Het panel heeft lof voor de plannen om onderwijsactiviteiten zo in te richten dat het in sociale zin bijdraagt aan het vergroten van de interactie tussen Nederlandse en buitenlandse studenten, en tegelijkertijd ook de internationale aspecten van de psychologie belicht. Een voorbeeld is de ontwikkeling van een onderwijsproject *From local to global*, waarbij lokale en internationale dimensies van psychologische vraagstukken op integrale wijze bestudeerd worden. Studenten van de Nederlandse en de internationale track werken zo aan één project, en werken niet meer náást elkaar maar mét elkaar. Bovendien worden in de projecten veelal bedrijven en instellingen uit de omgeving van Rotterdam betrokken. Dat zijn vaak ook bedrijven en instellingen met een internationale achtergrond. Het panel juicht deze initiatieven toe, en hoopt dat er hierdoor veel meer één studiegemeenschap zal ontstaan met oog voor internationale kaders en verschillen.

Het panel heeft uitgebreid stilgestaan bij de wijze waarop de opleiding het systeem van compensatoir toetsen heeft ingevoerd. De essentie hiervan is dat studenten in het eerste en tweede jaar tussen de kennis- of vaardigheidsvakken een onvoldoende in het ene vak (met een minimum van een 4) kunnen compenseren met een voldoende voor een ander vak, mits het eindgemiddelde een 6 of hoger is. Daaraan gekoppeld hebben studenten herkansingsmogelijkheden voor maximaal twee vakken per jaar. Bij de bespreking van standaard drie zal hier nog nader op in gegaan worden; hier bespreekt het panel vooral de beoogde uitwerking op de doorstroom door het bachelorprogramma. De gedachte is namelijk dat in combinatie met de EUR brede BSA norm van 60 EC ("Nominaal is normaal", N=N), studenten die aan het tweede jaar beginnen geen studieachterstand hebben.

Het is het panel opgevallen dat de rendementen voor de gehele bachelor (na vier jaar) wel geleidelijk toeneemt (van 72% voor het cohort 2007 naar 86% voor cohort 2012), maar dat dit redelijk gemiddeld is voor een bacheloropleiding in de psychologie. Het opleidingsmanagement heeft allereerst benadrukt dat het compensatoir toetsen en N=N geen rendementsmaatregelen zijn, en uitgelegd dat studenten na het eerste jaar, waarin ze nominaal studeren, vaak in het tweede en derde jaar zichzelf buiten de psychologie ook meer ontplooiën. Dat kan bijvoorbeeld met extra curriculaire activiteiten, een buitenlandverblijf of een tweede bachelor (zoals de double degree met Wijsbegeerte). Op die manier ontplooiën studenten zich ook tot kritische wereldburgers, het EUR-speerpunt. Hoewel het panel aanvankelijk wat vragen had bij deze combinatie van nominaal door het eerste jaar, om vervolgens ruimte te hebben voor ontplooiing, is de opleiding erg duidelijk geweest in de beweegredenen en onderbouwing hierachter, en ziet het panel in dat het goed werkt zoals het is bedoeld. Omdat er jaarlijks een stabiel en gezond aantal studenten afstudeert en de extra activiteiten buiten het bekostigde deel vallen, loopt de opleiding met de wat langer studerende studenten geen financieel risico.

Uit de gesprekken met studenten en alumni zijn een paar punten naar voren gekomen, die het opleidingsmanagement kan aangrijpen om de opleiding nog verder te verbeteren. Zo zouden studenten iets meer mogelijkheden willen om keuzevakken in de psychologie te volgen. Dit past ook bij de aard van de opleiding om bredere ontplooiing te stimuleren. Daarnaast merkten studenten op dat ze pas relatief laat (in B3) voorgelicht worden over de masterspecialisaties. Het probleem is dat ze dan al de keuze voor één van de voorsorteertrajecten in de bachelor hebben moeten maken. De studenten stellen voor hen al in het tweede studiejaar voor te lichten over de specialisaties. Het panel vindt dat een goed idee, dat ook kan passen bij arbeidsmarktoriëntatie.

Masteropleiding

De masteropleiding bestaat grotendeels uit onderwijsonderdelen die zich toespitsen op één van de vijf specialisaties: Klinische psychologie (K), Klinische Kinder- en Jeugdpsychologie (KK&J), Positive Organizational Psychology (POP), Human Learning & Performance (HLP) en Brain & Cognition (B&C). Jaarlijks stromen er rond de 180 studenten in. De helft daarvan gaat in de klinische richtingen verder, de anderen verdelen zich over de drie andere specialisaties.

De eerste drie blokken bestaan net als in de bacheloropleiding uit kennis- en vaardigheidsvakken. Daarna volgen studenten in blok 4 dezelfde kennis- en vaardigheidsvakken multivariate data-analyse (samen 7 EC). De opleiding wordt afgesloten met ofwel een praktijkstage van 12 EC en een thesis van 20 EC, of een masterthesis van 32 EC waarin beide elementen zijn verenigd. Omdat de masterspecialisaties voortbouwen op de bachelorspecialisaties, is er een goede doorstroom voor studenten die in Rotterdam de bachelor hebben voltooid. Zo wordt voor iedere specialisatie 21 EC aan inhoudelijke kennis en vaardigheden gewerkt. Daarnaast bevat het mastercurriculum ook de mogelijkheden om te voldoen aan de eisen voor een basisaantekening psychodiagnostiek (BAPD) en de LOGO verklaring (Landelijk Overleg Geestelijke gezondheidszorg Opleidingsinstellingen), hetgeen met name voor studenten in de klinische richtingen relevant is.

Hoewel in de masteropleiding PGO nog steeds wordt ingezet, heeft het panel begrepen dat er wat flexibeler mee wordt omgegaan dan in de bachelor. Niet alle cursussen gebruiken dit model, omdat

het soms niet past bij de aard van wat er in die cursussen bereikt moet worden. Het panel vindt dit een goed punt, omdat het laat zien dat PGO als onderwijsmodel echt in dienst van de eindtermen en cursusdoelen wordt gezet, en niet andersom.

Evenals bij andere masteropleidingen psychologie in Nederland lopen studenten van de EUR langer stage dan voor de opleiding noodzakelijk is. Dit doen ze omdat stageaanbieders dat graag willen, maar ook omdat het de kansen van de student op de arbeidsmarkt vergroot. Om het voor de begeleidende stafleden en de studenten duidelijk te maken dat studenten meer doen dan wat vereist is, heeft de opleiding het beleid dat de stage voldoet wanneer studenten de duur van 12 EC (of 19 EC voor een GZ stage) hebben voltooid. Die periode wordt dan afgerond met een stageverslag en door de opleiding beoordeeld. Na de formele voltooiing van de stage kunnen studenten langer doorgaan, maar dat is dan geen onderdeel van de opleiding. Op deze manier zorgt de opleiding volgens het panel voor een gepaste scheiding tussen de formele opdracht van de opleiding rondom de stage, en de vrijheid van de student om een langere stage te volgen. Het panel is hier erg over te spreken.

Het panel heeft met alumni en masterstudenten gesproken, en heeft daar een aantal interessante bevindingen opgedaan. Zo zijn de studenten erg tevreden over de opleiding en de kansen die deze biedt voor de arbeidsmarkt, ook voor internationale studenten. Naast de inzet van de EUR om een goede aansluiting te stimuleren, zijn studenten zelf ook actief bezig met zichzelf aantrekkelijk maken als werknemer. Het ontplooiën van nevenactiviteiten en/of het volgen van een tweede studie zijn mogelijkheden die veel door studenten en alumni werden genoemd. Bovenop de inzet van de opleiding en studenten zelf komt het feit dat de regio Rotterdam relatief veel werkgelegenheid heeft te bieden, ook voor internationale studenten. De masterrendementen zijn vergelijkbaar met die van andere masteropleidingen psychologie. Een punt dat door studenten en alumni werd genoemd als mogelijke verbetering, is de aansluiting tussen theorie en de vaardigheden die in de praktijk nodig zijn, met name in de klinische specialisaties. Ongeveer de helft van alle master studenten volgt deze specialisaties, en het panel adviseert het opleidingsmanagement dit punt verder te onderzoeken, bijvoorbeeld met een Raad van Advies.

Docenten

Het panel heeft gesproken met enthousiaste, betrokken en kundige stafleden, die verantwoordelijk zijn voor de inhoud en/of coördinatie van het onderwijs. Omdat er een duidelijk en omvattend onderwijsconcept wordt toegepast, vroeg het panel zich aanvankelijk af of het kader van de opleiding niet te weinig autonomie bij de docenten en coördinatoren liet. Tijdens het visitatiebezoek bleek dat er wel degelijk een goede balans en coherentie is tussen de kaders aan de ene kant en de autonomie aan de andere. Docenten en coördinatoren (bijvoorbeeld de stage- of scriptiecoördinatoren) laten veel eigenaarschap en begeestering zien, en bouwen ook in gezamenlijkheid aan de opleidingen, waardoor ze een stevig en doordacht geheel vormen. Het is het panel daarbij opgevallen dat de stafleden ook kritisch kijken naar de eigen opleidingen, naar verbetering zoeken en eigen wetenschappelijk onderzoek naar de eigen onderwijspraktijken niet schuwen. Bij de R&O gesprekken worden onderwijsbeoordelingen structureel meegenomen als bespreekpunt, wat aangeeft dat men erg hecht aan een cultuur waarin de kwaliteit van onderwijs hoog in het vaandel staat. Zo is de staf in formele zin ook minimaal 40% van de aanstelling betrokken bij onderwijs; wanneer grote onderzoekssubsidies worden verworven blijft het staflid dus een ruim deel van de tijd actief in onderwijs.

Een belangrijk deel van de onderwijscontacten verloopt via de tutores, die onder regie van een blokcoördinator, een gepromoveerd staflid dat in het eigen vak ook zelf als tutor optreedt. De tutores vormen een spil van PGO, en het panel heeft het genoeg gehad met meerdere tutores te kunnen spreken. Om PGO-tutor te kunnen worden moet eerst een training van drie dagen gevolgd worden. Dit geldt voor alle stafleden die tutor willen worden, en staat los van de BKO. Een tutor heeft minimaal een masteropleiding in de psychologie afgerond. Hoewel het panel van mening is dat het werken met tutores op zichzelf de nodige kwaliteit levert, zijn er wel wisselende ervaringen: studenten

rapporteren dat er zichtbare kwaliteitsverschillen tussen de tutores zijn. Het panel raadt het opleidingsmanagement aan toe te zien op vergelijkbare kennis en vaardigheden van tutores.

Hoewel dit strikt genomen geen onderdeel is van de visitatieopdracht, heeft het panel lof voor het recent opgetuigde loopbaanbeleid voor tutores. Voor een aantal tutores biedt de faculteit namelijk de mogelijkheden om na twee contracten van één jaar als tutor gewerkt te hebben nog twee jaar zelf trainingen op onderwijskundig gebied te laten verzorgen. Zo kunnen tutores dit als een duidelijke stap in hun carrière benutten, en zorgt de faculteit voor een goede overdracht van ervaring en expertise.

Van de zittende stafleden hebben niet alle docenten een BKO. Omdat een afgerond promotieonderzoek één van de eisen voor een BKO is, zijn alleen de gegevens voor gepromoveerde stafleden beschikbaar. Daarvan heeft 30% een BKO van de EUR of elders, heeft 15% (nog) geen BKO, en heeft 55% een BKO-vrijstelling. Deze vrijstelling wordt verleend op basis van langdurige onderrichtserving, en voor sommige van de docenten met een vrijstelling was het niet duidelijk hoe ze deze vrijstelling hebben verkregen. Ook hebben ze er zelf geen actie voor hoeven ondernemen. Het panel hecht eraan dat het beleid voor vrijstellingen beter bekend is, en dat de docent zelf duidelijker weet wanneer en hoe een vrijstelling verleend kan worden. Naast het BKO-beleid is er ook een actief beleid dat stafleden met een managementtaak (bijvoorbeeld opleidingsdirecteur) de leergang onderwijskundig leiderschap volgen. Momenteel heeft één staflid deze voltooid, en is een ander staflid deze aan het volgen.

Begeleiding en studievoorzieningen

Studenten waren in de gesprekken met het panel erg tevreden over de kwaliteit en de benaderbaarheid van de staf. Zoals eerder werd opgemerkt neemt het aantal contacturen af naarmate de bacheloropleiding volgt, en kunnen studenten dan ook meer op eigen benen staan. De informele contacten zijn daarnaast goed, docenten zijn erg benaderbaar en studenten weten hen ook te vinden. Ook hebben studenten toegang tot een studieadviseur en verschillende coördinatoren.

Zoals aangegeven hecht de opleiding aan het feit dat studenten hun horizon verbreden. Daartoe worden studenten verschillende mogelijkheden geboden. Zo is er per jaar voor 20-30 bachelorstudenten een onderzoekstraineetraject beschikbaar, waarbij studenten die gemiddeld een 8 hebben behaald voor de laatste drie bloktoetsen stafleden kunnen ondersteunen bij het onderzoek. Daarnaast zijn er faculteits- en universiteitsbrede honoursprogramma's. Voor gemotiveerde en hoog scorende masterstudenten is er voorts het advanced research programme (ARP). Ongeveer 10 studenten kunnen meedoen aan dit programma, wat in het zelfevaluatie-rapport wordt gepresenteerd als een variant op de research master. Gedurende een jaar loopt de student mee met een senior onderzoeker, voert deze een onderzoek uit en legt de resultaten van dit onderzoek vast in een Engelstalig artikel dat ter publicatie aangeboden zou kunnen worden bij een wetenschappelijk tijdschrift. Verder nemen de studenten deel aan maandelijkse ARP-onderzoekbesprekingen en volgen zij extra-curriculaire vakken die bedoeld zijn om de onderzoeksvaardigheden en methodologische kennis verder te ontwikkelen. Het panel is tevreden met deze mogelijkheden voor zowel ondersteuning als aanvullende activiteiten die de ontwikkeling van de student te goede komen.

Opleidingscommissie

Het panel heeft ook gesproken met de Opleidingscommissie (OC), die verantwoordelijk is voor beide opleidingen. Deze bestaat naast stafleden ook uit Nederlandse en internationale studenten. De OC heeft een duidelijke taakopvatting, en voert deze ook consequent uit: toezien op de kwaliteit van de opleidingen, en beginnende problemen snel oppakken. De OC richt zich op de grote lijnen en grotere problemen, en minder op de individuele cursussen.

Alle cursussen worden geëvalueerd in studentenfocusgroepen, en de blokcoördinator geeft daar een reflectie op. Daarnaast zijn er twee afzonderlijk digitale evaluaties van de cursussen en de toets. Omdat meedoen aan de cursusevaluatie verplicht is alvorens aan het tentamen te kunnen deelnemen, is de respons daarvan 100%. De OC ziet alle cursusevaluaties, en bekijkt deze. Wanneer

er problemen of klachten zijn, wordt er contact opgenomen met de blokcoördinator en wordt deze om een reactie gevraagd. Hoewel het in de praktijk wel gebeurt, is het geen beleid dat de blokcoördinator *altijd* een reactie of reflectie geeft op de cursusevaluatie, en dat deze aan de OC wordt voorgelegd.

Eén van de onderwerpen waar de OC een verschil wil maken is de herziening van het cursusevaluatieformulier. Deze bestaat nu uit 10 open vragen, die niet alle even relevant zijn. Het is stressvol voor de studenten om met een toets voor de deur al deze vragen te beantwoorden, en voor de docenten erg veel werk om alle cursusevaluaties goed te bestuderen. De OC bestudeert slechts de meest belangrijke items uit het evaluatieformulier. Een doel van de OC is om dit evaluatieformulier te reduceren tot de meest belangrijke aspecten, zodat het een hanteerbaar document wordt. Dit is een lang proces, en het panel steunt de OC in haar streven om dit snel af te ronden.

Hoewel de OC naar mening van het panel een goede bijdrage levert aan de kwaliteit van het onderwijs, zijn er enkele aspecten waar het panel dringend aandacht voor vraagt. Het eerste is de wijze waarop de evaluaties in de OC besproken worden. Hoewel de cursusevaluaties door de gehele OC gezien worden, geldt voor de toetsevaluaties dat deze alleen door de stafleden van de OC gezien worden, zo heeft het panel van de OC voorzitter begrepen. De studentleden hebben kortom geen directe inzage in hoe de studenten de toetsen evalueren. Daardoor kan de studentgeleding niet goed adviseren over het bevorderen en waarborgen van de kwaliteit van de opleiding, hetgeen de wettelijke taak van de OC is. De Wet op het hoger onderwijs voorziet niet in een tweedeling van de OC, waarbij informatie slechts naar één geleding gaat en niet naar de ander. Het panel verzoekt de faculteit om dit punt op te pakken.

Een volgend aandachtspunt is de communicatie tussen de OC en het opleidingsmanagement. De OC probeert deze te verbeteren, met name omdat de OC voorheen niet altijd een reactie kreeg op de vragen en adviezen die ze had of gaf. Door het opleidingsmanagement regelmatig uit te nodigen voor relevante delen van de vergadering is de communicatie verbeterd. Het panel hoopt dat dit beklijft. Een ander zorgpunt van de OC is dat de taal van onderwijs soms te ver doorschiet in het verengelsen: tentamenvragen worden voor de Nederlandstalige track in het Engels aangeboden. Hoewel de studenten in het Nederlands mogen antwoorden, is de OC van mening dat ook de tentamenvraag in het Nederlands aangeboden moet worden. Het panel is het hiermee eens.

Concluderend beschikken de opleidingen volgens het panel over een OC die goed zicht heeft op haar taak en daar ook gevolg aan geeft. Het panel heeft een aantal punten gesignaleerd waar de rol en positie van de OC nog kan worden versterkt, en vertrouwt erop dat deze hun weerklank zullen vinden.

Overwegingen

Bacheloropleiding

De bacheloropleiding psychologie aan de EUR biedt een duidelijk en goed doordacht curriculum, waar studenten via het PGO onderwijsmodel goede ondersteuning krijgen om de eindtermen te behalen. In de eerste twee jaren wordt de basis gelegd, waarna student zich verbreden en specialiseren. Zo wordt een voorschot genomen op de specialisaties in de master. Door in het blokkensysteem kennis en vaardigheidsvakken te combineren en deze ook in toenemende moeilijkheidsgraad en complexiteit te laten terugkomen, zijn er duidelijke en constructieve leerlijnen. Met 'scaffolding' neemt het aantal contacturen geleidelijk af, en nemen de leervaardigheden van studenten toe.

Het panel heeft gezien dat dit ontwerp van het curriculum goed werkt. Een aandachtspunt daarbij is dat de twee studentenpopulaties (de Nederlandstalige en de internationale track) meer dan nu het geval is zouden mogen mengen. Studenten, stafleden en het opleidingsmanagement zijn het daarmee eens, en laatstgenoemde zijn al bezig met het ontwikkelen van plannen om dat te stimuleren.

De opleiding leidt studenten door het beleid van "Nominaal is normaal" zodanig door het eerste jaar, dat ze zonder achterstand aan het tweede jaar beginnen. Studenten kunnen dan de opleiding psychologie combineren met extra curriculaire activiteiten of een tweede bacheloropleiding, die bijdragen aan een breder profiel van de afgestudeerde. Naast een andere bacheloropleiding (bijvoorbeeld een double degree met wijsbegeerte) kunnen geselecteerde studenten ook een traject als onderzoekstrainee of een honoursprogramma volgen. Het panel ziet dat naast het inhoudelijk coherente programma studenten ook in brede zin gestimuleerd worden zich te ontwikkelen, en concludeert dat hiermee een stimulerende en rijke onderwijsleeromgeving wordt geschapen.

Masteropleiding

De masteropleiding psychologie zit volgens het panel goed doordacht in elkaar. PGO wordt nog steeds toegepast, maar wordt naar gelang de eindtermen flexibel ingezet. Een sterk punt van de masteropleiding is dat het studenten enerzijds goed inleedt in de diverse specialisaties, en anderzijds hen de mogelijkheden geeft om zich meer richting onderzoek of de klinische praktijk te ontwikkelen. Het panel waardeert de oplossing die is gekozen door studenten de stage als onderzoeksproject te laten inrichten, of als klinische praktijk stage. Een landelijk probleem dat de stages doorgaans langer worden gelopen dan strikt noodzakelijk is, wordt in Rotterdam op een slimme manier ondervangen: studenten mogen langer stage lopen, in de vorm van een overeenkomst tussen hen en de stagebieder, maar voor de opleiding ronden ze de stage af wanneer ze de termijn van 12 EC (of 19 EC voor een GZ stage) hebben voltooid. Zo wordt gegarandeerd dat de begeleidingstijd effectief wordt ingezet en het stagedeel voor de opleiding tijdig wordt afgerond.

Docententeam

Het docententeam bestaat enerzijds uit leden van de vaste staf, en anderzijds uit tutoren die specifiek zijn aangesteld om de PGO-onderwijsgroepen te draaien. Hoewel er duidelijk kaders zijn waarbinnen het onderwijs ingevuld wordt, ervaren de docenten en tutoren veel eigenaarschap en laten ze enthousiasme zien. De doordachte bachelor- en mastercurricula zijn daardoor niet alleen op papier goed, maar in de praktijk ook uitgevoerd en ingevuld door gemotiveerde en competente docenten en tutoren. Studenten ervaren hen al benaderbaar en goed.

Een aanzienlijk deel van de docenten heeft vrijstelling voor de BKO. Wel hebben alle docenten een speciale training gehad om als tutor in het PGO model te mogen optreden. Mede door het enthousiasme van de studenten over hun docenten acht het panel de docenten een stimulerend onderdeel van de onderwijsleeromgeving.

Kwaliteitszorg

De opleidingen beschikken over een taakbewuste opleidingscommissie, die haar tak consciëntieus uitvoert en daarbij actief docenten of het opleidingsmanagement opzoekt wanneer er problemen zijn. De OC kan naar eigen zeggen haar taken goed uitvoeren, al vergt de communicatie met het management wat aandacht.

Al met al beschikken de opleidingen over een goed doordacht curriculum met een duidelijk management enerzijds en veel eigenaarschap en enthousiasme bij de docenten anderzijds. Studenten worden gestimuleerd zich inhoudelijk in de psychologie maar ook in de breedte te ontwikkelen. Dit alles wordt uitgevoerd volgens het PGO-model, waartoe er goede voorzieningen zijn, en dat kan voortbouwen op – ten dele eigen – onderzoek. Er zijn wat verbeterpunten die aandacht behoeven, zoals het aandeel BKO's, de inhoudelijk oriëntatie op internationalisering en het bouwen van een 'community' van internationale en Nederlandse studenten. Gelet op de zeer positieve beoordeling door studenten van de onderwijzende staf en de positieve oordelen van de alumni over hun opleiding, beoordeelt het panel de beide opleidingen als 'goed'.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'goed'.

Masteropleiding Psychology: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'goed'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen*Toetsbeleid*

De faculteit heeft in de verschillende Onderwijs- en examenregelingen en het facultaire toetsprotocol het toetsbeleid uiteengezet. Ook beschikken de opleidingen over een toetsplan, waarin aangegeven is welke eindtermen waar en op welke manier getoetst worden. Alle eindtermen worden op deze wijze goed gedekt. In de theoretische vakken wordt relatief veel gebruik gemaakt van multiple choice tentamens, en dit wordt goed aangevuld met andere toetsvormen in de vaardigheidsonderdelen. Studenten geven wel aan dat er minder multiple choice tentamens voor de kennisvakken gegeven mogen worden.

Zoals eerder al werd genoemd, is compensatoir toetsen een onderdeel van het toetsbeleid. Het panel heeft al gesproken over het beleid van compensatoir toetsen als (succesvolle) maatregel om studenten de eerste twee studie jaren te laten voltooien. Hier gaat het panel meer in op de toetstechnische aspecten. Compensatoir toetsen is ontwikkeld vanuit de gedachte dat studenten leerdoelen via meerdere toetsen en toetsmomenten behalen. Studenten mogen dus wat minder goed presteren bij sommige toetsen (met minimaal een 4), mits ze dit zodanig compenseren dat ze gemiddeld een zes of meer behalen. Er kan alleen tussen kennis- of vaardigheidsvakken gecompenseerd worden. Dit beleid vermindert het aantal herkansingen, en differentieert meer in waar studenten goed en minder goed in zijn, zo stelt het opleidingsmanagement. Het panel heeft met het management, studenten, docenten en de examencommissie over verschillende aspecten van compensatoir toetsen gesproken. Hoewel het panel in grote lijnen dit systeem positief beoordeeld, zijn er wat aandachtspunten.

Het eerste aandachtspunt betreft de mate waarin statistiek onderdeel uitmaakt van compensatoir toetsen. Statistiek is verdeeld over kennis- en vaardigheidsblokken. Theoretisch is het dan mogelijk dat een student op alle statistiek onderdelen een onvoldoende behaald, en deze compenseert met ruime voldoendes op andere vakken. Omdat statistiek één van de belangrijkste steunvakken van de psychologie is, vindt het panel deze mogelijkheid om statistiek te compenseren niet wenselijk. Het panel ziet dat dit aansluit bij de visies van sommige studenten en docenten met wie het panel gesproken heeft; ook die vinden het opmerkelijk dat statistiek helemaal gecompenseerd kan worden. Overigens hebben het opleidingsmanagement en de examencommissie uitgelegd dat deze theoretisch route in de praktijk onwaarschijnlijk is. Zo zit statistiek als onderdeel ook ingebed in veel andere onderwijsonderdelen, en zijn de kennis en vaardigheden en de toetsing ervan verweven met de rest van het onderwijs. Daarnaast zijn studenten uit ervaring huiverig voor zwakke prestaties op het terrein van statistiek; studenten die een cijfer tussen de 4 en 6 halen voor het vak Statistiek 1, voorzien problemen voor Statistiek 2 en gaan daardoor juist harder werken om daar wel een voldoende te halen. Hoewel het panel deze punten erkent, blijft ze van mening dat statistiek niet zo ruim gecompenseerd zou moeten mogen worden als nu, en adviseert ze om de mogelijkheden in te perken. Dat kan door statistiek blokken alleen compenseerbaar te maken met andere statistiekonderdelen, of door de compensatiegrens te verhogen van een 4 naar een 5.

Onder studenten wisselen de ervaringen met compensatoir toetsen, en ook het studentenhoofdstuk in de zelfevaluatie geeft blijk van verschillende meningen. Studenten klagen onder meer over beperkte herkansingsmogelijkheden. Omdat een 4 gecompenseerd kan worden en er slechts twee

herkansingsmogelijkheden zijn, kan het voorkomen dat een student bij het afstuderen een cijferlijst heeft waar stevige onvoldoendes op staan. Dat is niet gunstig voor de loopbaan van een student, zelf als het 'slechts' vakken uit het eerste of tweede bachelorjaar betreft. Overigens geldt voor studenten die cum laude af willen studeren dat het laagste cijfer op de cijferlijst een 6,5 mag zijn. Het panel heeft geen directe aanbeveling op dit punt, maar vraagt wel aandacht voor deze, mogelijk onbedoelde of ongewenste, consequentie.

Al met al vindt het panel de invoer van compensatoir toetsen een gewaagde stap, die voor- en nadelen heeft. Dat er door twee EUR promovendi nu onderzoek wordt gedaan naar compensatoir toetsen is een goede stap, die ook blijkt geeft van de zelfonderzoekende houding in de opleidingen.

De tutor speelt niet alleen een belangrijk rol in het begeleiden van PGO-bijeenkomsten, maar ook in de beoordeling van het professionele gedrag van studenten. Daartoe hebben ze een beoordelingsformulier tot hun beschikking, waarop ze over alle PGO-bijeenkomsten heen de student beoordelen op een aantal typen vaardigheden. Naast 19 kwantitatieve beoordelingsaspecten is er ook beperkt ruimte voor kwalitatieve opmerkingen. Het panel vraagt zich af of deze wijze van beoordelen (door de tutor, en met het huidige formulier) wel de juiste is, zeker gelet op de aard van PGO. De summatieve kant van het toetsen op professionele vaardigheden en – houding is goed uitgewerkt, maar het panel vraagt meer aandacht voor de formatieve kant.

Examencommissie

Het panel heeft een waardevol gesprek gevoerd met de facultaire examencommissie (EC). De examencommissie heeft zelf een toetscommissie ingesteld om te adviseren over toetsen en het doen van analyses van toetsresultaten. Iedere cursus wordt doorgelicht aan de hand van het examen monitor systeem. Daarbij wordt een reeks van gegevens meegenomen om te zien hoe de cursus is verlopen, en wanneer daar aanleiding toe is heeft de toetscommissie een gesprek met de docent, gericht op diens professionele ontwikkeling.

De EC voldoet in haar werk aan de wettelijk vereisten, en de leden van de commissie zijn ook capabel en gemotiveerd. De EC zit goed ingebed in de faculteit en vervult haar taken. Het panel ziet dat de examencommissie veel ambities en plannen heeft, en pro-actiever zou willen zijn dan ze nu is om haar wettelijke rol nog beter te vervullen. Eén van die ambities is het ontwikkelen van rubrics voor de beoordeling van de theses, waarin ook het statistiekonderdeel voldoende geoperationaliseerd is. Een andere ambitie is om meer werk te maken van de screening van de eindwerken. Het panel herkent de ruimte voor verbetering die er op dit punt is, en steunt de examencommissie in haar ambities. Met name de verbeterde screening van de eindwerken mag van het panel met de nodige vaart opgepakt worden.

De toetscommissie biedt een goede aanvulling op der werkzaamheden van de Examencommissie. Zij ziet toe op de kwaliteit van de tentamens, zowel vooraf als achteraf. Ook adviseert de toetscommissie de docenten over het eventueel aanpassen van de cesuur bij toetsen, wanneer de uitkomsten van het examenmonitorsysteem daar aanleiding toe geeft.

Overwegingen

De opleidingen beschikken over een degelijk toetsbeleid, en op basis van de gesprekken en documentatie die het panel gezien heeft, kan geconcludeerd worden dat de toetsing in dienst staat van het leerproces van de studenten. Ook waarborgen de examencommissie en de daaronder ressorterende toetscommissie een betrouwbaar en transparant systeem van toetsing, specifiek rondom compensatoir toetsen.

Evenwel heeft het panel een aantal zeken die ze ter advies of overweging aan de opleidingen mee wenst te geven. Zo zijn er wat vragen te stellen bij de wijze waarop compensatoir toetsen is ingericht. Met name voor statistiek geldt dat niet alleen het panel, maar ook sommige docenten en studenten, van mening zijn dat hier de compensatiemogelijkheden verfijning behoeven. Nu bestaat er de

theoretische route dat een student alle kennis- en vaardigheidsblokken op het gebied van de statistiek compenseert, wat voor een belangrijk steunvak onwenselijk is. Ook zou statistiek meer geoperationaliseerd mogen worden op de beoordelingsformulieren. Daarnaast adviseert het panel meer aandacht te besteden voor de formatieve kant van de toetsing op professioneel gedrag, en het beoordelingsformulier daar ook op aan te passen.

De examencommissie voldoet volgens het panel aan haar wettelijke taken. Tegelijkertijd ziet het panel dat de examencommissie ambities en doelen om haar werk nog beter te kunnen doen. Het panel steunt de EC in deze ambities, en hoopt dat de EC de mogelijkheden krijgt deze te realiseren.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Psychology: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting:

Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Het panel heeft de eindwerken van 15 bachelorstudenten en 15 masterstudenten opgevraagd en bestudeerd. Dit betrof een gespreide selectie over eindcijfer, specialisatie en begeleider van de afgelopen twee academische jaren. Daarnaast heeft het panel via de ZER en gesprekken met bachelor- en masterstudenten en alumni goed zicht gekregen op de mate waarin de studenten de beoogde leerresultaten hebben behaald. In algemene zin concludeert het panel dat de studenten en alumni erg tevreden zijn met de opleiding. Inhoudelijk en qua leervaardigheden zit het volgens hen goed in elkaar, en is PGO bijvoorbeeld goed uitgewerkt.

De rendementen van de bachelor- en masteropleiding zijn vergelijkbaar met andere opleidingen psychologie in Nederland, en het panel heeft geen reden tot zorg gezien. Studenten hebben, net als de docenten en het opleidingsmanagement, uitgelegd dat ze na de propedeuse ook meer tijd besteden aan extracurriculaire activiteiten, of een tweede bachelor of masteropleiding volgen. Studenten kiezen bewust voor verbreding naast de studie en worden daarvoor ook beloond: ze beschikken als afgestudeerden over een breed profiel dat goed aansluit bij een vervolgopleiding of de arbeidsmarkt.

Bacheloropleiding

Uit de bestudeerde eindwerken blijkt dat de bachelorstudenten een goed eindniveau behalen. Het panel is het eens met de gegeven beoordelingen, vindt de feedback en toelichting op het beoordelingsformulier uitgebreid en duidelijk.

Het panel concludeert dat de doorstroom van de bachelor naar de master erg goed is.

Wat wel opvalt is dat de uitstroom naar een masteropleiding elders naar verhouding groot is. In dit rapport is daar onder standaard 1 al over gesproken: het zou mede een gevolg kunnen zijn van een (ogenschijnlijk) beperkt masteraanbod, en ten dele een gevolg van het ontbreken van een research master. Zoals hierboven al is uitgelegd, staan beide oorzaken voor uitstroom scherp op het netvlies van de opleiding, en werkt de masteropleiding hier hard aan.

Masteropleiding

Uit de bestudeerde eindwerken blijkt dat de masterstudenten een goed eindniveau behalen. Het panel is het eens met de gegeven beoordelingen, vindt de feedback en toelichting op het beoordelingsformulier uitgebreid en duidelijk. Het panel heeft een aantal zeer goede en publicabele theses gelezen, waarin een duidelijk antwoord werd gezocht en de houdbaarheid ervan werd onderzocht op een maatschappelijk probleem. Er was één enkele scriptie die wat zwakker was, dit had vooral te maken met het feit dat de student een onderzoeksmethode had gebruikt waar deze eigenlijk niet goed bekend mee was. Dit punt is besproken met de docenten en het opleidingsmanagement, die de kritiek van het panel herkenden.

Uit de gesprekken en theses is voorts duidelijk geworden dat de studenten erg research-minded zijn, ook wanneer het zogeheten toepassingen betrof. Zo heeft het panel met bachelor- en masteralumni gesproken die, al dan niet met een aanvullende (research)master, een loopbaan in het onderzoeksveld aan het opbouwen zijn. Enkele alumni combineren klinisch werk met onderzoek. Dit illustreert volgens het panel dat de opleiding de studenten ruimschoots in staat stelt de eindtermen te behalen.

Een bijzonder opvallend goed punt zijn de arbeidsmarktkansen van de alumni. In de zelfstudie wordt met relevante data aangetoond dat de afgestudeerden van de masteropleiding snel een passende baan op niveau vinden. Dit is bevestigd in de gesprekken met de alumni. De EUR heeft hier ook de goede omgeving voor; een grootstedelijk gebied met weinig directe concurrentie van andere psychologie-opleidingen is een goede voorwaarde voor afgestudeerden om werk te vinden. Daarbij is het bijzonder opvallend dat ook afgestudeerden uit het buitenland erin slagen een passende baan in de regio te vinden.

Overwegingen

Het panel meent dat beide opleidingen wat betreft Standaard 4 ruimschoots voldoen aan de gestelde eisen. De kansen op de arbeidsmarkt zijn goed, groter dan gemiddeld in Nederland voor een opleiding psychologie. De bachelorstudenten stromen goed door naar masteropleidingen in Rotterdam en elders. De theses zijn van een goed niveau en zouden ook internationaal een goed figuur slaan. De bestudeerde mastertheses laten duidelijk zien dat de opleiding bereikt wat zij beoogt (zie Standaard 1).

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'goed'.

Masteropleiding Psychology: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'goed'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel beoordeelt Standaard 1 en 3 van zowel bachelor- als masteropleiding met 'voldoende' en Standaard 2 en 4 van zowel bachelor- als masteropleiding met 'goed'. Het algemeen eindoordeel over beide opleidingen is daarom 'goed'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Psychologie* als 'goed'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Psychology* als 'goed'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

1. Inleiding

Voorafgaand aan de visitatie van de psychologieopleidingen in Nederland heeft de Kamer Psychologie, het disciplineoverlegorgaan van de VSNU, de criteria vastgelegd waaraan naar haar oordeel de academische bachelor- en masteropleiding moeten voldoen. Zij heeft daarbij aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de eerdere visitatiecommissies, die respectievelijk in 1988, 1994, 2000, 2006 en 2012 de opleidingen hebben beoordeeld. De criteria sluiten tevens aan op het NIP-rapport 'De kwaliteit van de psychologiebeoefening' (NIP, 1995). Daarnaast hebben we ons bij het opstellen van de criteria rekenschap gegeven van de EuroPsy criteria (EFPA, 2015). Hierbij dient aangetekend te worden dat deze laatste uitgaan van een driejarige bachelor- en een tweejarige masteropleiding. In Nederland is gepoogd in navolging van andere Europese landen ook accreditatie te verkrijgen voor het verzorgen van een tweejarige masteropleiding voor (deelgebieden van de) psychologie. Diverse aanvragen werden weliswaar goed beoordeeld door de NVAO maar niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs. Het ministerie beriep zich o.a. op het argument dat de vierjarige opleidingen als van voldoende niveau zijn beoordeeld en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische studieonderdelen in de bachelorfase.

Bij de bacheloropleiding psychologie gaat het om een disciplinegeoriënteerde bachelor waarbij in de meeste gevallen sprake zal zijn van doorstroom naar een masteropleiding in een subdiscipline van de psychologie (zie de nota 'Naar een open hoger onderwijs' van het ministerie van Onderwijs, november 2000). Voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog zal de driejarige bacheloropleiding in de psychologie geen civiel effect hebben, omdat het competentieniveau na drie jaar hiervoor te beperkt is. De nadruk in de bacheloropleiding psychologie ligt op disciplinaire academische vorming en globale kennisverwerving. De bacheloropleiding psychologie biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een masteropleiding psychologie of naar een andere (aanpalende) masteropleiding. In nauwe aansluiting op de bacheloropleiding psychologie is de 1-jarige masteropleiding psychologie een noodzakelijke voorwaarde voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog. Daarentegen zijn de tweejarige researchmasteropleidingen psychologie of multidisciplinaire researchmasteropleidingen, b.v. in cognitieve neurowetenschap, een noodzakelijke voorwaarde tot een verdere loopbaan in wetenschappelijk onderzoek.

In de bachelor-masterstructuur gaat het om twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen set doelstellingen en eindtermen. Daarbij wordt enerzijds verwacht dat de bachelor een behoorlijke keuzevrijheid kent (bijvoorbeeld in de vorm van een minor) en dat na afronding van de bachelor opnieuw kan worden nagedacht over de keuze van een master, eventueel in een andere richting of aan een andere universiteit. Anderzijds blijkt uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige masteropleiding psychologie, dat de bachelor- en masteropleiding juist in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt immers plaats in bachelor- én masteropleiding tezamen. Daarmee verschaftte het ministerie de psychologieopleidingen een paradoxale opdracht, die heeft geresulteerd in een behoorlijke diversiteit tussen de Nederlandse psychologieopleidingen, waarbij vooral de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte tussen opleidingen in de bachelorfase verschilt. Dit zal er toe leiden dat wanneer bachelorprogramma's met andere bachelorprogramma's worden vergeleken er aanzienlijke inhoudelijke verschillen worden gevonden. Dit geldt ook bij een onderlinge vergelijking van masterspecialisaties. Wanneer echter de bachelor- en masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende masterspecialisaties) altijd aanwezig zijn. Van belang is daarom vooral ook het academisch niveau van de eindtermen van de verschillende bachelor- en masteropleidingen.

In verband hiermee heeft de Kamer Psychologie zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de criteria de bachelor- en masteropleiding een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen.

Daarbij respecteert en accepteert zij verschillen die er in de afgelopen periode tussen de verschillende opleidingen psychologie zijn ontstaan ten aanzien van de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte in de bachelorfase. Wel is de Kamer Psychologie van mening dat de bacheloropleiding psychologie - mede gezien de internationale eisen - overwegend uit psychologievakken en steunvakken moet bestaan.

2. Doelstelling en aard van de academische psychologieopleiding

Het uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is dat de psychologie een zelfstandige opleiding is met eigen doelstellingen. Die doelstellingen zijn enerzijds ontleend aan het specifiek eigen disciplinaire karakter van de psychologie als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding studenten voorbereidt. Mede bepalend voor de identiteit van de psychologieopleiding is de internationale herkenbaarheid en erkenning ervan. In Europees kader is de studentmobiliteit in de periode 2010-2016 aanzienlijk toegenomen en diverse psychologieopleidingen bieden tevens bachelorprogramma's in het Engels aan.

In algemene zin richt de psychologie zich op de wetenschappelijke bestudering van gedrag en beleving van mensen (of dieren) in hun verhouding tot zichzelf en tot hun fysieke en sociale omgeving in een complexe, multiculturele samenleving. De psychologie is een biopsychosociale wetenschap. Observatie en analyse van intrapersoonlijke en interpersoonlijke processen dienen in samenhang te geschieden met enerzijds kennis over de biologische fundering van het gedrag en anderzijds over de fysieke en maatschappelijke context waarbinnen deze plaatsvinden. Dit geldt voor alle subdisciplines van de psychologie.

De aard van de psychologie brengt mee dat in deze discipline uiteenlopende analysemodellen worden gehanteerd voor de beschrijving en verklaring van bijvoorbeeld processen van neurofysiologische, intrapsychische, interindividuele, institutionele, technologische of culturele aard. Een belangrijke taak van de psychologie is dan ook verbanden te leggen tussen de verschillende verklaringsmodellen.

Er worden diverse methoden toegepast in de verschillende gebieden van de psychologie zoals de experimentele en de quasi-experimentele methode alsmede klinische observatie, neuro-imaging, fysiologische metingen en surveys en combinaties hiervan. Kennis van verschillende veelgebruikte methoden wordt van groot belang geacht voor de academisch geschoolde psycholoog.

De psychologieopleiding bereidt de studenten voor op de psychologische onderzoeks- en beroepspraktijk. Een specifiek kenmerk hiervan is dat psychologen, net zoals medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn en functioneren van individuele personen in belangrijke mate kunnen bepalen. Kennis over de ethiek van onderzoek en professioneel handelen is daarom onontbeerlijk. Kennis en ervaring met ICT-middelen zoals ingezet bij zorg via internet (e-Health) is ook van groot belang.

3. Gevolgen voor de inhoud van de opleiding

Voorgaande uitgangspunten leiden ertoe dat de psychologieopleiding, naar het oordeel van de Kamer Psychologie, inhoudelijk tenminste de volgende componenten dient te omvatten. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de genoemde componenten niet per se als afzonderlijke cursus in het curriculum moeten zijn terug te vinden. De componenten kunnen ook als onderdeel van (meerdere) andere studieonderdelen in het curriculum worden aangeboden.

In de Bachelorfase:

- a. inleidingen in de belangrijkste deelgebieden van de psychologie, met name de biologische psychologie, de cognitieve psychologie, de ontwikkelingspsychologie, de sociale psychologie, psychodiagnostiek en psychopathologie.
- b. de steungebieden: geschiedenis van de psychologie, wetenschapsfilosofie, ethiek, methodenleer en data-analyse en statistiek;
- c. onderwijs en oefening in de methoden van de psychologische wetenschap en het psychologische onderzoek (doorlopen van de empirische cyclus) en van de beroepspraktijk; de mogelijkheid om

(indien relevant en gewenst) een stevige basis te leggen om in de masterfase te kunnen voldoen aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;

d. naast globale kennis van de belangrijkste fundamentele deelgebieden ook globale kennis van de belangrijkste toepassingsgebieden die in de betreffende opleiding worden aangeboden;

e. een bachelorthese, hetzij een verslag van een literatuuronderzoek, hetzij een verslag van een (klein) empirisch onderzoek.

In de Masterfase:

a. inhoudelijke, specialistische kennis, afhankelijk van de masterspecialisatie;

b. gesuperviseerde praktijk- en/of onderzoeksstage;

c. (indien relevant en gewenst, mede afhankelijk van de masterspecialisatie) verdere oefening in vaardigheden voor de beroepspraktijk, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;

d. een masterthese: opzet, uitvoering en rapportage van een empirisch en/of analytisch onderzoek waarbij sprake is van een mate van zelfstandigheid.

4. Bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden

De Kamer Psychologie neemt als uitgangspunt dat het eigen karakter van de psychologieopleiding een zodanige bestuurlijke en organisatorische inbedding vereist dat de beslissingsbevoegdheid over het programma bij psychologen berust, met inbegrip van de Examencommissie. Ten slotte acht de Kamer geregeld landelijk overleg over kwalificaties voor beroepsuitoefening en beroepsethiek tussen de psychologieopleidingen en met de beroepsvereniging van groot belang.

BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

Bacheloropleiding Psychologie

Voor de opleiding Psychologie gelden de volgende eindtermen (conform het referentiekader van de laatste onderwijsvisitatiecommissie Psychologie):

De afgestudeerde bachelor:

1. Heeft declaratieve kennis van de belangrijkste theorieën, empirische bevindingen, en methoden van de psychologie als geheel en haar sub-disciplines: de functieleer, de biologische psychologie, de persoonlijkheidspsychologie, de sociale psychologie, de ontwikkelingspsychologie.
2. Heeft declaratieve kennis van de verschillende perspectieven die de psychologie kenmerken: het evolutionair-genetische perspectief, het cognitief psychologische, en het biologisch- psychologische perspectief.
3. Heeft declaratieve en procedurele kennis van de toepassingen van de psychologie op het terrein van Geestelijke Gezondheidszorg en Psychopathologie, Arbeid en Organisatie, en Onderwijs en Ontwikkeling.
4. Heeft declaratieve kennis van de steungebieden: geschiedenis van de psychologie, wetenschapsfilosofie en ethische aspecten van de beroepsmatige omgang met anderen, zowel cliënten als proefpersonen.
5. Heeft declaratieve en procedurele kennis van de belangrijkste onderzoeksmethoden van de psychologie, van de data-analyse en statistiek en van de testtheorie op een niveau dat het interpreteren van de meeste psychologische onderzoeksliteratuur mogelijk maakt.
6. Heeft onderwijs en oefening gehad in de methoden van de psychologische wetenschap en het psychologische onderzoek (empirische cyclus) en van de beroepspraktijk (bachelor-niveau). Daarmee wordt een stevige basis gelegd om in de masterfase (indien relevant en gewenst) te voldoen aan de eisen voor het verkrijgen van de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut of schoolpsycholoog.
7. Heeft een globale kennis van de drie praktijkvelden: structuur, belangrijkste problemen, activiteiten van psychologen in die velden.
8. Heeft ter voorbereiding op een mogelijk te kiezen masterprogramma verdiepende kennis en inzicht op een van de volgende vier gebieden: Arbeids- en Organisationspsychologie, Klinische Psychologie, Onderwijs- en ontwikkelingspsychologie en Brein en Cognitie.
9. Is in staat om door middel van een bachelorthese een wetenschappelijke vraagstelling te beantwoorden door middel van literatuuronderzoek of eenvoudig empirisch onderzoek. Het eindniveau is afgestemd op het startniveau van de masteropleiding.
10. Heeft een zelfkritische houding.

Masteropleiding Psychology

Met de opleiding wordt beoogd zodanige kennis, inzichten en vaardigheden bij te brengen op het gebied van de Psychologie, dat de afgestudeerde in staat is tot een zelfstandige beroepsuitoefening en in aanmerking komt voor instroom in vervolgoopleidingen en voor de beroepspraktijk (bijv. gezondheidszorgpsycholoog) en voor een vervolgoopleiding tot wetenschappelijk onderzoeker. Deze doelstelling is als volgt gespecificeerd in: Eindtermen (conform het referentiekader van de laatste onderwijsvisitatiecommissie Psychologie):

De afgestudeerde master:

1. Heeft inhoudelijke, specialistische en procedurele kennis van het gekozen specialisatiegebied op een geavanceerd niveau;
2. Heeft declaratieve en procedurele kennis van onderzoeksmethoden en statistiek op een geavanceerd niveau;
3. Heeft een gesuperviseerde praktijk- en/of onderzoeksstage verricht;
4. Heeft met een hoge mate van zelfstandigheid de opzet, uitvoering en rapportage verricht van een empirisch en/of analytisch wetenschappelijk onderzoek, resulterend in een masterthese; zo mogelijk in de vorm van een artikel dat kan worden aangeboden aan een internationaal tijdschrift;

5. Beheerst specialistische beroepsvaardigheden op het gebied van diagnostiek en interventie, zodanig dat wordt voldaan aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut of schoolpsycholoog (dit geldt alleen indien een praktijkstage is doorlopen die aan specifieke eisen voldoet);
6. Heeft kennis en inzicht in beroepsethische code van het NIP.

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Bacheloropleiding Psychologie

Bachelor									
B1	1	2		3	4	5	6	7	8
BLOKINHOUD	Sociale psychologie: Mensen in groepen (5ec)	Persoonlijke psychologie: Verschillen tussen mensen (5ec)		Statistiek I: Een introductie (5ec)	Biologische psychologie: Het menselijk lichaam (5ec)	Ontwikkelings psychologie: De veranderende mens (5ec)	Klinische psychologie: Normaal of abnormaal (5ec)	Organisatie psychologie: De werkende mens (5ec)	Onderwijs psychologie: De lerende mens (5ec)
PRACTICUM	PGO- en studievaardigheden (2,5ec)	Psychodiagnostiek: testgebruik (2,5ec)	Presenteervaardigheden (2,5ec)	Statistische vaardigheden I (2,5ec)	Neuro psychologische diagnostiek (2,5ec)	Het testen van kinderen (2,5ec)	Gespreksvaardigheden I (2,5ec)	Academische schrijfvaardigheden I (5ec)	
B2	1	2		3	4	5	6	7	8
BLOKINHOUD	Cognitieve psychologie: Denken en onthouden (5ec)	Statistiek II: Verklaar en voorspellen (5ec)		Geschiedenis en Methoden van psychologie (5ec)	Brein en Cognitie: Perceptie (5ec)	Psychometrie: Een introductie (5ec)	Klinische psychologie: Angst en stress (5ec)	Ontwikkelings psychologie: Van baby tot bejaarde (5ec)	Organisatie psychologie: Prestatie op het werk (5ec)
PRACTICUM	Psychologische Experimenten (2,5ec)	Statistische vaardigheden II (2,5ec)	Observeervaardigheden (2,5ec)	Ethisch debat (2,5ec)	Experimenteel onderzoek in psychologie (2,5ec)	Psychometrie: Een introductie (2,5ec)	Gespreks vaardigheden II (2,5ec)	Academische schrijfvaardigheden II (2,5ec)	Train de trainers (2,5ec)
B3	1	2		3	4	5	6	7	8
BLOKINHOUD	Minor (10ec) of stage buitenland (15ec)	onderwijsvrije week		Pijn: Psychologische factoren en behandeling (5ec)	Organisatiepsychologie: Leiderschap en Coaching (6ec)	Organisatie psychologie (6ec)	Occupational Health and Safety (6ec)	Bachelorthese (16ec)	
PRACTICUM			Effectieve bestanddelen van behandeling in het ziekenhuis (5ec)	Psychodiagnostiek (2ec)	Organisatie diagnose (2ec)	Organisatie diagnose II (2ec)			
BLOKINHOUD			Motivatie, zelfregulatie en prestatie (5ec)	Klinische Psychologie: Depressie en Psychose (6ec)	Klinische Psychologie: Eten, seks en andere behoeften (6ec)	Klinische Psychologie: Neuropsychologie (6ec)			
PRACTICUM			Psychological Science (5ec)	Psychodiagnostiek (2ec)	Klinisch interview (2ec)	Neuropsychologische diagnostiek (2ec)			
BLOKINHOUD			Toegepaste Wetenschaps filosofie (5ec)	Onderwijspsychologie: Leren en instructie in scholen (6ec)	Onderwijspsychologie: motoren om te leren (6ec)	Understanding DLYIXSEA & DY5C4LCUL14 (6e)			
PRACTICUM				Psychodiagnostiek (2ec)	Onderwijs psychologie in de praktijk (2ec)	Diagnose van learning disabilities (2ec)			
BLOKINHOUD				Grondslagen van cognitive breinonderzoek (6ec)	Cognitieve psychologie: Geheugen (8ec)	Brein en Cognitie: Het brein (6ec)			
PRACTICUM					Uitvoeren van replicaties in psychologisch onderzoek (2ec)	Brein anatomie (2ec)			

Masteropleiding Psychologie

Master									
Master	1	2		3	4	5	6	7	8
<i>Positive Organisational Psychology</i>	Attitudes and emotions in organizations (5ec)	Groups at work (5ec)	onderwijsvrije week	Personnel selection (5ec)	Applied Multivariate Data Analysis (5ec)	Internship (20ec) & Thesis (12ec) Of Research internship met thesis (32ec)			
<i>Skillstraining</i>	Attitudes and emotions in organizations (2ec)	Conflict management and mediation (2ec)		Selection and assessment (2ec)	Applied Multivariate Data Analysis (2ec)				
<i>Clinical Psychology</i>	Addiction (5ec)	Personality disorders (5ec)		Forensic psychology (5ec)	Applied Multivariate Data Analysis (5 ec)				
<i>Skillstraining</i>	Couple therapy and sexuality (2ec)	Behavior therapy interventions (2ec)		Cognitive therapy (2ec)	Applied Multivariate Data Analysis (2ec)				
<i>Clinical, Children and Adolescent Psychology</i>	Psychopathology in middle childhood & adolescence (5ec)	Developmental Challenges and Deviations in early childhood (5ec)		Science-based practice in child and adolescent Psycho pathology (5ec)	Applied Multivariate Data Analysis (5ec)				
<i>Skillstraining</i>	Psychodiagnostiek bij kinderen en jeugdigen in de klinische praktijk (2ec)	Behavior therapy interventions (2ec)		Cognitive therapy (2ec)	Applied Multivariate Data Analysis (2ec)				
<i>Human, Learning, and Performance</i>	Innovation and education in training (5ec)	Assessment in Education and Training (5ec)		Teaching and learning in diverse classrooms and training settings (5ec)	Applied Multivariate Data Analysis (5 ec)				
<i>Skillstraining</i>	Investigating Educational Innovations (2ec)	Assessment in Education and Training (2ec)		Evidence based coaching (2ec)	Applied Multivariate Data Analysis (2ec)				
<i>Brain and Cognition</i>	Cognitive and affective neuroscience (5ec)	Language and brain (5ec)		Concepts and categories (5ec)	Applied Multivariate Data Analysis (5ec)				
<i>Skillstraining</i>	Neuroimaging (2ec)	Electrophysiology (2ec)		Programming experiments (2ec)	Applied Multivariate Data Analysis (2ec)				

BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA

Dinsdag 22 mei

Tijd	Onderdeel
11.00 – 11.15	Aankomst, welkom en korte introductie PGO/N=N
11.15 – 13.30	Intern overleg
13.30 – 14.15	Opleidings-management
14.15 – 14.45	Intern overleg
14.45 – 15.30	Studenten bachelor
15.30 – 16.15	Studenten master
16.15 – 16.45	Inloopsprekuren / intern overleg
16.45 – 17.30	Alumni

Woensdag 23 mei

Tijd	Onderdeel
8.30 – 9.00	Bezoek studielandschap
9.00 – 9.15	Intern overleg
9.15 – 10.00	Docenten bachelor
10.00 – 10.45	Docenten master
10.45 – 11.00	Intern overleg

11.00 – 11.30	Opleidingscommissie
11.30 – 12.15	Examencommissie en studieadviseur
12.15 – 13.00	Lunch (intern)
13.00 – 13.30	Vorbereiden eindgesprek (intern)
13.30 – 14.00	Eindgesprek formeel verantwoordelijken
14.00 – 16.00	Opstellen voorlopige bevindingen (intern)
16.00 – 16.15	Mondelinge rapportage voorlopige bevindingen
16.15 – 16.30	Pauze / uitloop
16.30 – 17.15	Ontwikkelsprek

BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Psychologie en 15 eindwerken van de masteropleiding Psychology. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende vakken en documenten behorende bij de vakken zoals blokboeken, literatuur en toetsen bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

Bacheloropleiding

Jaar 1 Biologische psychologie: het menselijk lichaam

Jaar 2 Statistiek II Verklaren en voorspellen (evt. gecombineerd met Statistische vaardigheden II
Geschiedenis en Wetenschapsfilosofie

Jaar 3 Toegepaste wetenschapsfilosofie

Masteropleiding

- Clinical: Personality disorders
- Brain and cognition: Language and brain
- Algemeen: Applied Multivariate Data analysis

Verder heeft het panel bestudeerd:

- blokevaluaties van beide opleidingen;
- handleiding voor de thesis en stage van de bacheloropleiding;
- handleiding voor de thesis en stage van de masteropleiding;
- lijsten van alle afgestudeerden van 2015-2017;
- diverse rapportages van de stafleden over onderzoek naar de eigen onderwijspraktijk;
- de onderwijsvisie van de EUR;
- het EUR brede minorenaanbod;
- jaarverslag en notulen van de opleidingscommissie;
- jaarverslagen van de examencommissie;
- regels en richtlijnen van de examencommissie;
- toetsprotocol;
- beoordelingsformulieren.